

Ardenner hoen

Het Vereenvoudigd Beheer van Neerhofdieren (VBN) door SLE
is erkend door de Vlaamse overheid

Doel

Instandhouding lokaal ras

Eigenschappen

Herkomst De Ardenner is een bijzonder oud Belgisch ras. Zoals de naam aangeeft is dit het hoen uit de Ardennen. Het is één van onze oudste hoenderassen naar wordt aangenomen afstammend van het oude Gauloise-hoen, de Gallische oerkip. Tot vandaag heeft het vele eigenschappen van deze oerkip bewaard. Van de Gauloise heeft de huidige Ardenner alleszins zijn weerbarstigheid en vrijheidsdrang geërfd. Vliegen kunnen ze als de beste, omheiningen kunnen nauwelijks hoog genoeg zijn. Ze slapen buiten in weer en wind, en het beste hok laten ze links liggen. De hele dag zijn ze in de weer met het bij elkaar scharrelen van voedsel - en dat met een onuitputtelijk enthousiasme. Kortom: de Ardenner is het ras bij uitstek voor wie over veel plaats beschikt. De eerste duidelijke beschrijvingen dateren van de tweede helft van de negentiende eeuw. Tot aan de eerste wereldoorlog kende het ras een grote bloeiperiode. Honderden exemplaren werden in die periode tentoongesteld en dit in verschillende kleurslagen. Zoals alle inlandse legrassen had de Ardenner na de oorlog fel te lijden onder de import van de Leghorn. Bijna werd dit de Ardenner fataal maar tegenwoordig is er terug meer belangstelling voor dit oude ras.

Ardenner hoen haan

Algemeen voorkomen

Het is een typisch landhoen van geen al te zwaar kaliber. Middelgroot ras met de eigenschappen van het oude landhoen. Het is een levendig en slank ras met een langwerpig lichaam en een fiere houding. De haan heeft een flink ontwikkelde staartpartij en een rijke sierbevedering. Zeer opvallend is de donkere pigmentatie van het gezicht en de kopversierselen. De intensiteit van de pigmentatie verschilt naargelang de kleurslag. De patrijsvarianten zijn meestal veel roder van gezicht, terwijl dit bij de berkenkleurigen varieert van de kleur van een geplette braambes tot bijna zwart.

Eigenschappen

- rustiek dier dat eigenschappen bewaard heeft van de oerkip
- verwildert en vliegt gemakkelijk (hoge afsliting vereist)
- zeer gehard ras, kan het stellen zonder hok (slaapt dan in bomen en in struiken: 'pule des haies')
- levendig, wantrouwig dier dat indien de ruimte voorhanden is voor een groot deel zelf in zijn dagelijkse kost voorziet
- kan zelf instaan voor het uitbroeden en grootbrengen van de kuikens
- legras met goede winterleg, leggen 120 à 180 witte eieren/jaar van een 55 gram
- zeer fijn wit vlees

Uiterlijk haan

- **kam:** enkel, middelgroot, recht, met 5 tot 6 regelmatig gevormde kamtanden. De kamhiel iets oplopend naar achter zodat de schedellijn niet gevolgd wordt, fijn van weefsel. Kleur naargelang de kleurslag
- **kop:** fijn van bouw
- **gezicht:** fijn van weefsel. Kleur naargelang de kleurslag
- **snavel:** sterk, middellang, donker hoornkleurig
- **kinlellen:** middellang, goed gerond, fijn van weefsel. Kleur naargelang de kleurslag
- **oorlellen:** dun, langwerpig rand van vorm, fijn van weefsel. Kleur naargelang de kleurslag
- **ogen:** groot, rand, levendig van uitdrukking, kleur afhankelijk van de kleurslag
- **hals:** tamelijk lang, goed gebogen
- **romp:** langwerpig, naar achter afhellend, houding opgericht
- **rug:** middellang, tamelijk naar achter afhellend, tamelijk breed tussen de schouders
- **borst:** vol en tamelijk breed, goed gerond, naar voor reikend
- **vleugels:** lang, goed gesloten en aangetrokken aan het lichaam, bijna horizontaal gedragen, vleugeleinden onder het zadelbehang verborgen
- **staart:** vol en goed ontwikkeld, onder een hoek van 45 graden gedragen. Staartstuurveren lang en breed, eerder gesloten en elkaar goed afdekkend. Sikkels lang en breed tot het midden, vervolgens versmallend en in een ronde punt eindigend, sierlijk gebogen en met de kleine sikkels een rijke vederbos vormend
- **benedendijen:** middellang, zichtbaar zonder uit te puilen
- **loopbenen:** middellang, glad, fijn van structuur, blauw tot zwartachtig naargelang de kleurslag. Donkerder bij jonge dieren
- **tenen:** goed gespreid, zelfde kleur als de loopbenen
- **nagels:** kleur naargelang de kleurslag
- **bevedering:** glad aanliggend, van voldoende breedte met afgerond veereinde, matige donsontwikkeling
- **halsbehang:** lang en goed ontwikkeld, reikend tot op de schouders en de rug, de hals aan de voorzijde zo goed mogelijk omsluitend

- **zadelbehang:** goed ontwikkeld, lang

Uiterlijk hen

Behalve de secundaire geslachtsverschillen, dezelfde kenmerken als bij de haan, met uitzondering van:

- **ogen:** iets donkerder dan bij de haan
- **kam:** klein, enkel, bij voorkeur rechtop maar licht overhellend toegestaan
- **achterlijf:** weinig ontwikkeld
- **staart:** lang, eerder gesloten, onder een hoek van 25 graden gedragen

Kleurslag

Erkende kleurslagen (13): zwart, wit, zwart goudhalzig, blauw goudhalzig, zwart zilverhalzig, goudberken, blauwgoudberken, berken, patrijs, blauwpatrijs, zilverpatrijs, zwart goudgezoomd, zwart zilveragezoomd

1. Zwart

(Zie algemene kleurbeschrijving)

- **loopbenen en tenen:** donkerblauw tot zwart
- **snavel en nagels:** donkerhoornkleurig tot zwart
- **ogen:** donkerbruin tot zwart
- **kopversierselen:** donkerpaars tot zwart

2. Wit

Wit vederkleed met:

- **loopbenen en tenen:** blauw
- **snavel en nagels:** hoornkleurig
- **ogen:** bruin tot donkerbruin
- **kopversierselen:** donkerrood bij de haan; donkerrood tot purperrood bij de hen

3. Zwart goudhalzig

Zwart vederkleed met:

- **loopbenen en tenen:** donkerblauw
- **snavel en nagels:** donker hoornkleurig
- **ogen:** donkerbruin
- **kopversierselen:** donkerrood tot purperrood bij de haan; purperrood tot purperzwart bij de hen

4. Blauw goudhalzig

Blauw goudhalzig vederkleed met:

- **loopbenen en tenen:** donkerblauw
- **snavel en nagels:** donker hoornkleurig
- **ogen:** donkerbruin
- **kopversierselen:** donkerrood tot purperrood bij de haan; purperrood tot purperzwart bij de hen

5. Zwart zilverhalzig

Zwart zilverhalzig vederkleed met:

- **loopbenen en tenen:** donkerblauw
- **snavel en nagels:** donker hoornkleurig
- **ogen:** donkerbruin
- **kopversierselen:** donkerrood tot purperrood bij de haan; purperrood tot purperzwart bij de hen

6. Goudberken

Goudberken vederkleed met:

- **loopbenen en tenen:** donkerblauw

- **snavel en nagels:** donker hoornkleurig
- **ogen:** donkerbruin
- **kopversierselen:** donkerrood tot purperrood bij de haan; purperrood tot purperzwart bij de hen

7. Blauwgoudberken

Blauwgoudberken vederkleed met:

- **loopbenen en tenen:** donkerblauw
- **snavel en nagels:** donker hoornkleurig
- **ogen:** donkerbruin
- **kopversierselen:** donkerrood tot purperrood bij de haan; purperrood tot purperzwart bij de hen

8. Berken

Berken vederkleed met:

- **loopbenen en tenen:** donkerblauw
- **snavel en nagels:** donker hoornkleurig
- **ogen:** donkerbruin
- **kopversierselen:** donkerrood tot purperrood bij de haan; purperrood tot purperzwart bij de hen

9. Patrijs

Patrijs vederkleed. De schachtstreeptekening in het hals- en zadelbehang bij de haan is weinig zichtbaar.

- **loopbenen en tenen:** blauw
- **snavel en nagels:** donker hoornkleurig
- **ogen:** oranje tot bruinoranje
- **kopversierselen:** rood

10. Blauwpatrijs

Blauwpatrijs vederkleed. De schachtstreeptekening in het hals- en zadelbehang bij de haan is weinig zichtbaar.

- **loopbenen en tenen:** blauw
- **snavel en nagels:** donker hoornkleurig
- **ogen:** oranje tot bruinoranje
- **kopversierselen:** rood

11. Zilverpatrijs

Zilverpatrijs vederkleed. De schachtstreeptekening in het hals- en zadelbehang bij de haan is weinig zichtbaar.

- **loopbenen en tenen:** blauw
- **snavel en nagels:** donker hoornkleurig
- **ogen:** oranje tot bruinoranje
- **kopversierselen:** rood

12. Zwart goudgezoomd

Zwart goudgezoomd vederkleed met:

- **loopbenen en tenen:** donkerblauw
- **snavel en nagels:** donker hoornkleurig
- **ogen:** donkerbruin
- **kopversierselen:** donkerrood tot purperrood bij de haan; purperrood tot purperzwart bij de hen

13. Zwart zilveragezoomd

Zwart zilveragezoomd vederkleed met:

- **loopbenen en tenen:** donkerblauw

- **snavel en nagels:** donker hoornkleurig
- **ogen:** donkerbruin
- **kopversierselen:** donkerrood tot purperrood bij de haan; purperrood tot purperzwart bij de hen

Ardenner hoen hen en haan

Gewichten

Jonge haan 1,75 kg
Jonge hen 1,5 kg

Overjarige of oude haan 2,25 kg
Overjarige of oude hen 1,75 kg

Te vermijden fouten

Te gedrongen of te zwaar van bouw; te korte rug; te hoge of te lage beenstelling; te korte hals; te laag of te hoog gedragen vleugels en/of staart; te gespreide staart; te korte sikkels; te zware of te grove kop; te grote kopversierselen; te lichte ogen; wit in de oren; te weinig pigment in de kopversierselen bij de kleurslagen waar dit vereist is, meerdere witte nagels.

Zware fouten

Witte oren; sporen van geel pigment in de snavel, benen of huid; zwarte huid.

Status

Zeldzaam.

Geografisch

Vlaanderen. Het was een weinig verspreid hoenderras dat in Noord-Hageland voorkwam en dat leefde in de schaduw van het Mechels hoen. In de literatuur is weinig of niets terug te vinden over dit ras, alle oorspronkelijk genetisch materiaal is ook verdwenen.

Systeem van identificatie - niet-verwijderbare ring

Pluimvee dat gehouden wordt op het eigen erf dient niet identificeerbaar te zijn en bij het verhandelen van dieren van de ene fokker naar de andere moeten de dieren ook niet identificeerbaar zijn. Maar van zodra dieren naar een verzameling (tentoonstelling of verkoopsmarkt, ...) gaan, moeten ze identificeerbaar zijn met een niet-verwijderbare pootring. SLE verdeelt ringen die ook op pluimveetentoonstellingen aanvaard worden (EE-ringen). Daarnaast heeft SLE ringen voor dieren van eigen kweek die bestemd zijn voor huis- tuin- en keukengebruik.

De ringmaat voor het Ardenner hoen: 18 mm (haan) en 16 mm (hen).

De wet zegt het volgende: ***“Het verhandelen van pluimvee en hobbypluimvee naar en door ‘hobbyhouders’, al dan niet via de markten, is verboden, met uitzondering van de afwijkingen.”***

De afwijkingen:

1) In afwijking van het algemeen verbod, is het verhandelen van pluimvee en hobby pluimvee, al dan niet via de markten, door een **pluimveehandelaar** toegelaten onder de volgende bijkomende voorwaarden:

De pluimveehandelaar kan enkel pluimvee en hobbypluimvee verhandelen dat afkomstig is van:

- a) een houder van **pluimvee geregistreerd in Sanitel**.
 - b) een houder van **hobbypluimvee geregistreerd in Sanitel**, op voorwaarde dat deze al zijn kippen, kalkoenen, parelhoenders, kwartels (met uitzondering van dwergkwartels), fazanten, patrijzen, loopvogels, duiven van geslacht Columba en pauwen door een erkende dierenarts tegen ND heeft laten **vaccineren**. Deze vaccinatie gebeurde ten minste één keer per jaar met een geregistreerd geïnactiveerd vaccin, met een interval van maximum 12 maand tussen 2 opeenvolgende vaccinaties en volgens de instructies en het entschema vermeld in de bijsluiter van het gebruikte vaccin. De vaccinatie werd door de erkende dierenarts geattesteerd. De aangekochte dieren waren bovendien minstens 15 dagen en maximum 9 maanden voor de aankoop gevaccineerd.
 - c) een houder van **hobbypluimvee, die niet in Sanitel geregistreerd** is, op voorwaarde dat:
 - de verhandelde kippen, kalkoenen, parelhoenders, kwartels (met uitzondering van dwergkwartels), fazanten, patrijzen, loopvogels, duiven van het geslacht Columba en pauwen individueel geïdentificeerd zijn met een gesloten **niet-verwijderbare pootring**, verdeeld door een erkende vereniging als bedoeld in het koninklijk besluit van 2 juni 1998 betreffende de zoötechnische en genealogische voorschriften voor de verbetering en de instandhouding van de pluimvee- en konijnenrassen of in het besluit van de Vlaamse Regering van 19 maart 2010 betreffende de organisatie van de fokkerij van voor landbouw nuttige huisdieren.
 - deze de verhandelde vogels door een erkende dierenarts tegen ND heeft laten **vaccineren**. Deze vaccinatie gebeurde ten minste één keer per jaar met een geregistreerd geïnactiveerd vaccin, met een interval van maximum 12 maand tussen 2 opeenvolgende vaccinaties en volgens de instructies en het entschema vermeld in de bijsluiter van het gebruikte vaccin. De vaccinatie werd door de erkende dierenarts geattesteerd.
 - de aangekochte dieren ten minstens 15 dagen en maximum 9 maanden voor de aankoop gevaccineerd waren.
- 2) In afwijking van het algemeen verbod, is het verhandelen van hobbypluimvee, al dan niet via de markten, **door een in Sanitel geregistreeerde hobbyhouder** toegelaten onder de volgende voorwaarden:
- a) De houder is verplicht om al zijn kippen, kalkoenen, parelhoenders, kwartels (met uitzondering van dwerg- kwartels), fazanten, patrijzen, loopvogels, duiven van het geslacht Columba en pauwen door een erkende dierenarts te laten vaccineren tegen ND. Deze vaccinatie gebeurt ten minste één keer per jaar met een geregistreerd geïnactiveerd vaccin, met een interval van maximum 12 maand tussen 2 opeenvolgende vaccinaties en volgens de instructies en het entschema vermeld in de bijsluiter van het gebruikte vaccin. De vaccinatie wordt door de erkende dierenarts geattesteerd.

- b) Voor het verhandelen naar een handelaar, moeten de verhandelde dieren volgens de instructies vermeld onder punt 1.c al tenminste 15 dagen en maximum 9 maanden gevaccineerd zijn.
 - c) Voor het verhandelen naar een andere houder van hobbypluimvee, al dan niet in Sanitel geregistreerd, moeten de verhandelde dieren gevaccineerd zijn volgens de instructies vermeld onder punt 1.c.
- 3) In afwijking van het algemeen verbod, is het verhandelen van hobbypluimvee door **een niet in Sanitel geregistreerde hobbyhouder**, met uitzondering van de verkoop via de markten, toegelaten onder de volgende voorwaarden:
- a) *De houder kan zonder voorwaarden zijn hobbypluimvee direct verhandelen met een andere hobbyhouder.*
 - b) De houder kan zijn kippen, kalkoenen, parelhoenders, kwartels (met uitzondering van dwergkwartels), fazanten, patrijzen, loopvogels, duiven van het geslacht Columba en pauwen verhandelen **aan een pluimveehandelaar** op voorwaarde dat:
 - i. deze dieren individueel **geïdentificeerd zijn met een gesloten niet-verwijderbare pootring**, verdeeld door een erkende vereniging als bedoeld in het koninklijk besluit van 2 juni 1998 betreffende de zoö-technische en genealogische voorschriften voor de verbetering en de instandhouding van de pluimvee- en konijnenrassen of in het besluit van de Vlaamse Regering van 19 maart 2010 betreffende de organisatie van de fokkerij van voor landbouw nuttige huisdieren.
 - ii. de verhandelde vogels door een erkende dierenarts tegen ND werden **gevaccineerd**. Deze vaccinatie gebeurde ten minste één keer per jaar met een geregistreerd geïnactiveerd vaccin, met een interval van maximum 12 maand tussen 2 opeenvolgende vaccinaties en volgens de instructies en het entschema vermeld in de bijsluiter van het gebruikte vaccin. De vaccinatie werd door de erkende dierenarts geattesteerd.

Systeem voor registratie van afstamming

Steunpunt Levend Erfgoed vzw gebruikt een eigen softwaresysteem om het Vereenvoudigd Beheer van Neerhofdieren (VBN) te kunnen doen. Het is een eenvoudig systeem dat enkel beoogt te registreren wie welke dieren houdt en hoeveel. Identificatie van de dieren is voor dit systeem niet nodig aangezien volgende gegevens door de fokker zelf kunnen ingevoerd worden. Iedereen die een account aanmaakt via www.sle.be en mijnSLE kan gratis het programma gebruiken. SLE-lidmaatschap is niet vereist.

In de databank volgende gegevens bijgehouden:

- de eigenaar
- het ras
- de kleurslag

Verder kan geantwoord worden op volgende vragen:

- Ik heb een idee van het aantal jonge en volwassen dieren per geslacht
- Ik heb alleen een idee van het aantal dieren per geslacht
- Ik heb alleen een idee van het aantal jonge en volwassen dieren
- Ik moet me beperken tot een globaal aantal dieren

Steunpunt Levend Erfgoed vzw werkt aan een nieuw patrimoniumbeheerprogramma waarin het ook voor neerhofdieren mogelijk zal zijn dieren op individuele basis te registreren en afstammingsgegevens zullen kunnen bijgehouden worden.

Selectie- en fokdoelstellingen

Het Ardenner hoen is een legras met goede winterleg, legt witte eieren van een 55 gram. Het doel van de fokkerij is de instandhouding met behoud van de kenmerken en de nutsdoelen.

De gezondheid van de dieren is van groot belang binnen de stamboekfokkerij. Fokkers worden geadviseerd om enkel dieren in te zetten met een probleemloze gezondheid die een minimum aan diergeneeskundige zorg vereisen en die geen zoötechnische gebreken vertonen.

Bijzondere aandacht gaat naar de soliditeit van het geraamte: geen krom borstbeen, geen kromme benen of tenen, geen X- of O-benen, geen karperrug, geen splitvleugels, kruisbekken... Doordat bij pluimvee meer lijnenteelt voorkomt, is grote aandacht nodig bij het beoordelen van de nakomelingen en kunnen genetische afwijkingen niet gebruikt worden voor de fok.

Van inteelt is sprake als twee dieren met elkaar worden gepaard die familie van elkaar zijn. Bij lijnenteelt wordt hetzelfde gedaan. Het verschil tussen inteelt en lijnenteelt betekent in de praktijk meestal een verschil in gradatie. Bij het toepassen van lijnenteelt is de achterliggende gedachte veelal om daarmee goede eigenschappen te 'verankeren' en zo zekerheid in de vererving te creëren.

Maar lijnenteelt en zeker inteelt geeft een verhoogde kans op het optreden van erfelijke afwijkingen en het optreden van inteeltdepressie (voornamelijk terug te zien in verminderde vruchtbaarheid en vitaliteit). Op populatieniveau is een verkleining van de genetische spreiding (dieren in de populatie worden steeds meer familie van elkaar).

Inteelt en lijnenteelt is af te raden als het om de instandhouding van het ras gaat.